

נאור של נייר

ציור כיפות סרוגות במערות קרוֹמיניון * באיזה צד

של המוסיקה מרוחים המענקים * ההזייה של יותם ראובני * ספר

אותיקר החכם * החשבון של ד"ר שליכטר פון־קניגסברג

אמנות

סלואדור הפנר

כל חייו שאף דן הפנר לבצע ציור סוריאליסטי בעל ערך כלשהו. הוא ניסה לחקות את סיגנונם של סלואדור דאלי, רנה מאגריט ואחרים, וכאשר טחו עיניו מראות מעבר לים, המשיך וניסה סיגנונות של יוס'ל ברגר ושמואל בק, וכשל. דן הפנר מעודו לא נחשב על הליגה הבכירה

דן הפנר
רדד הפוכה לאבולוציה הדארווינית

של האמנות הישראלית, וספק אם הצליח לדרג עצמו בליגות הבינוניות של אמנות זו. לפני 15 שנה ניצל את כישרונותיו הימנהליים ונטל לידיו עמדת כוח אמנותית אירגונית, כמנהל בית־הספר לאמנות בצלאל.

דן הפנר (סלואדור הפנר, בפי תלמידיו) שנואש מציאת סיפוק ומעמד כאמן יוצר, הפך את בצלאל מבית־ספר תוסס לאמנות וציור ל"אקדמיה" פרטית לעיצוב המוצר, ואה עצמו לפרופסור. כמינהלן הוא חרט על דגל בצלאל את סיסמות "הריכוזיות התרבותית", ועיצוב־המוצר כ"נושא אמנר ת", בעוד את מחלקת האמנות של בצלאל מיקם בסוף סולם החשיבויות של "אקדמיה בצלאל". עדימהרה הפך הפנר חביבם של שרי החינוך והתרבות אבא אבן, יגאל אלון ואהרון ידלין, שהבנתם באמנות ובבעיותיה זזה לחלוטין להבנתו של ניקיטה חרושצ'וב בנושא זה ("את זה יכול לצייר גם המרר מונגו"), ובדומה ל"קומיסארים" אחרים של תרבות, נמצא הפנר מתאים עשרת מונים לשר־החינוך־הדתי, זבולון המר העתיד למצות, על הסתם, עד תום את כישרויו של הפנר בהתאם להלכה, "לא תעשה לך פסל ומסכה..."

בשבע שערב הפך הפרופסור הפנר את בצלאל לציור סוריאליסטי, שדומה לו באיכות לא זכה ליצור גם במיכחול על בד. הציור מתאר את כיבוש מחלקת האמנות ב"אקדמיה" בידי התלמידים, כאשר מולם ניצב דיקטאטור זקן של אמנויות, שנפשו "היוצרת" נחצתה לפני עידינים בין סוריאליזם מלוקק וממוסחר של שנות ה'30 למאה, לבין ערכים אקדמיים של

"עיצוב" מוצר משולל ערך אמנותי כלשהו. במצב סוריאליסטי זה, שבו מנסה מינהלן אמנות מזדקן לכפות על תלמידיו הצעירי, כשביניהם מפרידים 40 שנות נדודים במידבר האמנות הישראלית, את ערכיו המפוקפקים, כל שנתר הוא לחייך חיוך מר, למראה העתיד שמבטיח פרופסור הפנר לאמנות הישראלית.

מפליא לראות, שהפנר זוכה בעידוד מצידו של ד"ר דן רונן, משרידי "עידן ידלין" במישרד־החינוך־והתרבות, בהנחת אבן־המצבה על קבר בצלאל. המיפלט האחרון של מוסד זה מגוועה איטית הוא החלפת מנהלו, והצבת הנהלה חדשה שבי ראשה יתייצבו דמויות כרן שחורי ורפי לביא, המצליחים ליילד מדי שנה יותר ציירים מאשר דן הפנר במשך 15 שנות שליטתו בצלאל.

אם ימשיך דן הפנר לנהל את בצלאל, עשויים תלמידי ה"אקדמיה" להגיע בהנהגתו בשנת 1980 לכפר לסייני בדרומה של צרפת, ולצייר במערות קרוֹמיניון ספק־קופים ספק־בני־אדם עם כיפות לראש שיהם, ולהוכיח שנמצאה הדרך ההפוכה ל"אבולוציה הדארווינית", דרך המוליכה מן המאה ה'20 — אל הקוף.

תווים

סוויטה שמית

"הפסטיבל הישראלי" הוא תופעה מחזורית, שמילכד ערכה החקייני השיבותה טרם הובהרה. הפסטיבל משמש גם מיפגש חברתי לבני מעמד מסויים שיש בכוחו לרכוש את הכרטיסים, למופעים המסובסדיים ממיסיהם של בני־המעמד שאין בכוחו לרכוש כרטיסים למופעים. הישגו הבלוט מתמצה בכושרו לעדכן את הבאים בשערו בעובדה שהמוסיקה הישראלית התברכה במבצעים, ("כלי זמרים") אך לא במל־חינים.

תוכנית "הפסטיבל הישראלי" — 78, שיערך בחודשים יולי—אוגוסט, מעידה שבמקום "צלילי התקופה" מצאו "הדי

הפסטיבל הישראלי
תמלוגים לרבנות הראשית

המהפך" את כיוונו הכלים המתאים של מנהלי, מארגני ומלחיני הפסטיבל.

הרפרטואר המקומי בפסטיבל השנה, מעיד שמארגניו יודעים מאיזה צד של המוסיקה מורה שרה־החינוך את המענקים

שלו. רשימת שמות "היצירות המקוריות" אומרת זאת יותר מאלף צלילים: צבי אבני — מיכתב לדוד; פאול בן־חיים — חזונו של נביא; בוסקוביץ' — סוויטה שמית; נועם שריף — תרי־עשר. אמר על רפר" טואר זה מלחין צעיר, שצליליו תואמים את התקופה: "את התמלוגים ליצירות צריכה לקבל הרבנות הראשית, שהיא בעליה־עיוֹבון של התנ"ך — ולא אגודת הקומפוזיטורים והמתברים (אק"ם)".

ודי להכימא בצלילא.

ספרים

"הרחיפה הלבנה", "היא"

יותם ראובני הוא הסופר הצעיר והמייצג ביותר של דור סיפורתי חדש, שניתן לכנותו "דור בן־המילחמות" בניגוד ל"קודמיו", "דור סופרי תש"ח" ו"דור סופרי המדינה". ייחודו הסיפורתי של ראובני מצוי בהתבצרותו ב"אני" ולא ב"הווייה הקולקטיבית". ה"אני" של יותם ראובני חי בעולם של נידחי החברה הישראלית, עולמם של ההומוסקסואלים, תוך שהוא

יותם ראובני
יוצאי־הדופן נעים כסהרורים

מצליח להעמיד בעזרת תמונות מעולם זה תשקיף חותך למדי של פרק אי־סובלנותה של החברה־הישראלית כלפי קבוצות ה־מיעוט שבקירבה.

בימים אלה ראה אור קובץ סיפוריו הראשון של ראובני, תחת הכותרת בעד ההזייה. מרבית הסיפורים בקובץ ראו אור ברחון־הסיפורות פרוזה שפתח את עמודיו בפני נטיות ליבו, גופו וסיפורותו של ראובני, והעיד בכך על סובלנות תרבותית. הבלוט בסיפורי הקובץ הוא השערות על חותו של פייר פאולו פא־זולני, שבמהלכו משתיל ראובני את סיפור נסיבות הרצח הסאדיסטי של הבמאי והמשורר האיטלקי הנודע, שנבע ממניעים הומוסקסואליים, אל לביבה של החברה

• יותם ראובני, "בעד ההזייה", הוצאת "עכשיו", הקדמה: פינחס שדה, 125 עמ' (כריכה רכה).

הישראלית ואי־סובלנותה, תוך שאינו חוסך ממנה שבטים. סיפור מרהיב נוסף בקובץ הוא הרחיפה הלבנה ההיא, סיפור שהוא בבחינת קטע של אוטוביוגרפיה ראשונית, המורכבת מתמונות בנופים ישראליים שונים המתורארים בעוצמה שיש בכוחה לעורר לעיתים ריגשה גדולה אצל הקוראים, ועדנה כלפי יוצאי־הדופן הנעים כסהרורים על־פני המדינה כולה.

סיפורים אחרים בקובץ סובלים ממידת־מה של אי־שלמות סיפורתית, ולעיתים ספרותית. בסיפורים כמו בעד ההזייה ו"סיפור ערש גולש ראובני ל"אפלפדית", הגורעת מעוצמת היכולת התיאורית הטמורנה בו, אילו הביא בקובץ זה סיפורים אחרים שלו, כמו עורך־לילה, אור־לילה, השנים כמו עשן בעצב שקט ויזהר, סופ־שבוע, היה מצליח להעניק לקובץ סיפוריו את העומק שנשלל מתוכו, בעריכה המעט־אקדמית שלו.

בחברה שמרבית סופריה ניזונים מפירוורי עברם, ומפירוורי כתיבתם בעבר, כתיבתו של ראובני פניה אל העתיד, ולעיתים היא מהפכנית בנופי התיאור שלו, המזכירים את סיפורי מסעות־הנדודיו של ג'ק קראוק באמריקה, ואם יצליח לפרוץ את מעגלי־הקסמים ה"מיעוטי"־אוטוביוגרפיים שבו לכד את כתיבתו, ויעלה בידו להתמודד ביתר עמקות עם המעגלים האחרים המקיפים אותו, עדימהרה ימצא את מקומו במרכז ההתרחשות של הסיפורת הישראלית, על כל פנים, בעד ההזייה מהווה אחד המיסמכים החברתיים המרתקים ביותר שראו אור בארץ בשנים האחרונות.

תולעי תרבות

אותיקר

לאגודת הסופרים העברים בישראל יש מזכיר, שתזוית הכתיבה של עסקני־תרבות, מעסיקו, דבקה גם בו. פרי־עטו מרצף, באותיות הדומות לאלה שבהן נכתבת הסיפורת הישראלית, את מדורי המיכתבים של העיתונות היומית. מטרה להצגת כישרויו ושינוניו היא, "השמאל הישראלי", שעליו כתב בין השאר מזכירם של עסקני הספרות בדבר מה־9 ביוני:

"...ויכוחים סכולאפטיים, כשרעיונות מארכסיסטיים, לניניסטיים, מאואיסטיים, טרזצקיסטיים ואנארכיסטיים משמשים בהם בעירבוביה... מניסיונות ראשוניים לשמט קורקטיווה לקמונים הישראלי, ניסיונות פיופיים חסרי־תועלת, הם הגיעו לעמדות אנטי־ישראליות ואנטי־ציוניות קיצוניות... מאחדים פכים משימתם לקעקע ולפרק את מדינת היהודים שנאות־נפשם... מטי־פיה לדה־ציוניזאציה של ישראל... השל־טונות בארץ — מישרד־החינוך־והתרבות, מישרד־הפנים, מישרד־החץ וזרמים אחרים — לא התייחסו ועדיין אינם מתייחסים ברצינות למאגר־שינאה זה, וריכס מפת־קום בתשלום מפי־שפטיים כאשר לסכנה עתה מהווים... מה קרה לנוער שלנו ומי אשם בהידרדרותו? ...!"

מזכיר אגודת הסופרים העברים בישראל, מרדכי אותיקר (אותיקר) ראוי לאגודה והיא ראויה לו, ועוד יבוא יום ליבלות, ומיכתביו למערכת יכונסו בספר שייקרא, "ספר אותיקר החכם" על מי שקל ספרו של החכם הסורי הקדמון, ספר אותיקר החכם. מה טובו אוהליך ישראל, ומישכנור תיך אגודת הסופרים העבריים.